

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Nr.
Į 2023-07-05 Nr. 1D-3422

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 5, 125, 126, 140⁸, 140¹³ IR 140¹⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 5, 125, 126, 140⁸, 140¹³ ir 140¹⁴ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

1. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 4 straipsnyje yra nurodyta, kokie asmenys yra laikomi asmenimis, dirbančiais pagal darbo sutartis ir darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu, Užimtumo įstatymo 5 straipsnyje yra nurodyti savarankiškai dirbantys asmenys, o Užimtumo įstatymo 6 straipsnyje yra nurodyta, kas yra laikoma individualia veikla. Taigi Užimtumo įstatyme nėra įtvirtinta savarankiško užimtumo veiklos sąvoka. Vadovaujantis minėtomis Užimtumo įstatymo nuostatomis ir siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, siūlome suvienodinti Įstatymo projekto 5 straipsnyje keičiamame Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPI) 140¹³ straipsnyje vartojamas sąvokas su Užimtumo įstatyme vartojamomis sąvokomis ir atitinkamai siūlome:

1.1. patikslinti UTPI 140¹³ straipsnio 1 dalies 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) teisę dirbti ~~arba imtis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~ praėjus 12 mėnesių nuo užsieniečio užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos, jeigu ji nebuvo įgyta šio Įstatymo 71 straipsnio 1 dalies 10 punkte nurodytu atveju.“

1.2. patikslinti UTPI 140¹³ straipsnio 3 dalies 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) teisę dirbti ~~arba imtis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~ praėjus 12 mėnesių nuo užsieniečio užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos;“.

1.3. patikslinti UTPI 140¹³ straipsnio 4 dalį ir jį išdėstyti taip:

„4. Teisę dirbti ~~arba imtis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~ įgijęs prieglobsčio prašytojas ar užsienietis, ketinantis dirbti ~~arba imtis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~, privalo turėti užsieniečio registracijos pažymėjimą, patvirtinantį jo teisę dirbti ~~arba imtis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~. Migracijos departamentas, gavęs prieglobsčio prašytojo ar užsieniečio prašymą nurodyti jo teisę dirbti ~~arba~~

~~intis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti~~ užsieniečio registracijos pažymėjime ir nustatęs, kad prieglobsčio prašytojas ar užsienietis tokią teisę įgijo, jam išduotame užsieniečio registracijos pažymėjime nurodo įgytą teisę dirbti ~~arba~~ ~~intis savarankiško užimtumo veiklos pagal darbo sutartį ir (arba) savarankiškai dirbti.~~”

2. Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu galiojančiame UTPI 5 straipsnyje yra reguliuojamas užsieniečių atvykimas į Lietuvos Respubliką. Kyla klausimas, ar Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamą UTPI 5 straipsnį papildžius reguliavimu dėl laikino apgyvendinimo, yra išlaikomas teisėkūros aiškumo principas, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantis UTPI 5 straipsnis reglamentuoja su užsieniečių *atvykimu* į Lietuvos Respubliką susijusius klausimus, o *su asmenų apgyvendinimu* Lietuvos Respublikoje susiję nuostatos yra numatytos šiuo metu galiojančio UTPI 79 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, siūlytina UTPI 5 straipsnį tikslinti apribojant straipsnio reguliavimo objektą nuostatomis, susijusiomis su užsieniečių atvykimu. Atitinkamai siūlytina tikslinti UTPI 79 straipsnį, papildant nuostatomis, susijusiomis su laikinu apgyvendinimu.

3. Įstatymo projekto 1 straipsnyje UTPI papildomas 5 straipsnio 3² dalimi ir Įstatymo projekto 4 straipsnyje UTPI papildomas 140⁸ straipsnio 5 dalimi, kuriose nustatomu reguliavimu užtikrinama užsieniečio, kurio judėjimas yra ribojamas, teisė kreiptis į teismą dėl sprendimo apskundimo. Tačiau sistemiškai vertinant UTPI nuostatas, pažymėtina, kad užsienietis, kuris yra laikomas neįleistu į Lietuvos Respublikos teritoriją, ir nėra prieglobsčio prašytojas, neturi teisės gauti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos, jeigu jo judėjimas yra apribojamas ne teismo sprendimu. Atkreipiame dėmesį, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje įtvirtinta teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, kuri apima teisę į teisinę pagalbą, nepriklausomai nuo jų statuso valstybėje (Chartijos 47 straipsnio 3 pastraipoje nurodyta, kad: „*Asmenys, neturintys pakankamai lėšų, turi gauti nemokamą teisinę pagalbą, jei tai reikalinga užtikrinti teisę į veiksmingą teisingumą*”). Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad kiekviena valstybė, šio Pakto Šalis, įsipareigoja užtikrinti, kad: „*kiekvienam asmeniui, kurio teisės ar laisvės, pripažintos šiame Pakte, yra pažeistos, būtų prieinamos veiksmingos teisinės gynybos priemonės, net jeigu pažeidimą padarė oficialios pareigas atliekantys asmenys; užtikrinti, kad asmens, reikalaujančio tokios teisinės gynybos priemonės, teisę į tokią teisinę gynybą nustatytų valstybės teisinėje sistemoje numatytos kompetentingos teisminės, administracinės ar įstatymų leidžiamosios institucijos arba kitos kompetentingos institucijos, ir plėtoti teisinės gynybos galimybes; bei užtikrinti, kad, pripažinus tokias teisinės gynybos priemones, kompetentingos institucijos jas įgyvendintų.*“.

Manytina, kad nesuteikus teisės į valstybės garantuojamą teisinę pagalbą užsieniečiams, kurių judėjimas yra ribojamas ir kurių finansiniai ir raštingumo gebėjimai gali būti riboti, nuostata suteikianti teisę užsieniečiui, kurio judėjimas yra ribojamas, skųsti teismui ne teismo institucijos priimtą sprendimą riboti judėjimą gali būti neveiksminga. Pažymėtina, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) nagrinėdamas migrantų sulaikymo ir galimo teisių pažeidimo bylas ne kartą yra akcentavęs asmens teisės į teisinę pagalbą užtikrinimo svarbą (pavyzdžiui, EŽTT 2009 m. rugsėjo 22 d. sprendimas byloje Abdolkhani ir Karimnia prieš Turkiją Nr. 30471/08; EŽTT 2019 m. kovo 21 d. sprendimas byloje O.S.A. ir kt. prieš Graikiją Nr. 39065/16; EŽTT 2019 m. spalio d. sprendimas byloje Kaak ir kiti prieš Graikiją Nr. 34215/16).

Taigi vadovaujantis Chartijos 47 straipsniu, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 straipsnio 3 dalimi ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsnio 3 dalies 3 punktu ir 13 straipsniu bei minėta EŽTT praktika, siūlytina UTPI įtvirtinti teisę į valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai ir kurių judėjimas yra ribojamas, kai jie siekia pasinaudoti Įstatymo projekto 1 straipsnyje papildomoje UTPI 5 straipsnio 3² dalyje ir Įstatymo projekto 4 straipsnyje papildomoje UTPI 140⁸ straipsnio 5 dalyje suteiktomis teisėmis.

4. Įstatymo projekto 7 straipsnyje nurodyta, kad: „Prieglobsčio prašytojams, kuriems po Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimo Nr. KT53-A-N6/2023 buvo taikomos iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusios Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 5 straipsnio 6 ir 8 dalių nuostatos, šio įstatymo 1 straipsnyje pakeisto Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 140⁸ straipsnio nuostatos netaikomos.“ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) <...> negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai **paskelbiamas** Konstitucinio Teismo nutarimas, kad atitinkamas aktas (ar jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. <...>. Konstitucinio Teismo įstatymo 84 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodyti Konstitucinio Teismo aktai ir Konstitucinio Teismo pirmininko pranešimai įsigalioja jų **oficialaus paskelbimo** Teisės aktų registre dieną. Vadovaujantis Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalimi ir 84 straipsnio 2 dalimi, siūlytina Įstatymo projekto 7 straipsnį išdėstyti taip:

„Prieglobsčio prašytojams, kuriems po Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimo Nr. KT53-A-N6/2023 **paskelbimo** buvo taikomos iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusios Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 5 straipsnio 6 ir 8 dalių nuostatos, šio įstatymo 1 straipsnyje pakeisto Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 140⁸ straipsnio nuostatos netaikomos.“

Viceministrė

Justina Jakštienė

Gabija Krasauskienė, tel. 8 649 51957. el. p. Gabija.Krasauskiene@socmin.lt